

Ο χάρτινος άνθρωπος

Ο χρόνος ήταν πάντα και παραμένει το μέγα ερώτημα των ανθρώπων. Γύρω από τον άπιαστο και ακατανόητο χρόνο εξυφάνθηκαν και εξυφαίνονται, σαν φυσαλίδες παράλληλων συμπάντων, όλα τα πολιτιστικά δημιουργήματα, από τους μύθους, τις θρησκείες, την φιλοσοφία, την τέχνη, την πολιτική (ναι, ναι, η πολιτική είναι μέγιστο θέμα χρόνου και αυτή, μόνο να θυμηθούμε το περίφημο *time is money*), μέχρι και όλες τις μαθηματικές προσπάθειες ερμηνείας του (ο χρόνος ως διάσταση), αλλά και παράλληλα μ' αυτά και οι ... «απλές» ανθρώπινες δοξασίες. Ο χρόνος, λοιπόν, (ότι κι αν εντέλει είναι) από τους ανθρώπους γίνεται ένα αφήγημα, μια ιστορία, δηλαδή μνήμη. Έτσι προσπαθούμε να τον εγκλωβίσουμε, ως κάτι το δεδομένο, έστω και για μια στιγμή, πιθανολογώντας ότι αυτή η στιγμή μπορεί να συμπεριλάβει και το αέναο, κι εμάς εντέλει ως εις το διηνεκές υπάρχοντας σε πείσμα του (βιολογικού σίγουρα ή τουλάχιστον) θανάτου. Κι όλα αυτά με τις λέξεις. (Υποστηρίζω, εδώ εν παρενθέσει, ότι σχεδόν όλα, αν όχι όλα, αναγκαστικά γίνονται αντιληπτά με λέξεις, πχ τα χρώματα και τα σχήματα. Γι αυτό, άλλωστε, το βιβλίο του Καρπούζη κοσμείται και από φωτογραφίες του, τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο που έχουν οι άνθρωποι να φυλακίζουν την στιγμή, τον χρόνο). Λέτε, λοιπόν, αυτός να είναι ο λόγος, ή ένας από τους λόγους, που γράφονται ποιήματα;

Από την αρχή ήδη του βιβλίου του, στο ποίημα «ΜΠΟΥΝΚΕΡ» ο πρωτοεμφανιζόμενος φέρελπις ποιητής Γιάννης Καρπούζης διατείνεται ότι «η γλώσσα δεν είναι τίποτα άλλο / παρά μονάχα / ένα κυρτό επίπεδο που γεννάει η σκέψη / για να εδραιωθεί έξω / από τον γεωμετρημένο χώρο». Αν όμως μέσα στον γεωμετρημένο χώρο βρίσκουμε τα συμβατικά δευτερόλεπτα, μήπως έξω από αυτόν υπάρχει ο αμέτρητος, ο ακατανόητος χρόνος; Άρα η σκέψη επιδιώκει να εδραιωθεί μέσα στο συνεχές κι ατέρμονο χρονικό βεληνικές. Εξαιρετικά ενδιαφέρων στίχος, από αυτούς που, σαν τις φωτογραφίες του Καρπούζη, εμβόλιμα κοσμούν, και προβληματίζουν, τις ιστορίες που μας παραδίδει με εικονοπλαστική δεινότητα, θα έλεγα.

Ο Καρπούζης, λοιπόν, αφηγούμενος ιστορίες, θέτει στο βάθος του κειμένου του ένα ερώτημα. Ποια είναι η σχέση της γλώσσας με τον χρόνο. Περίεργο ερώτημα. Άλλα υπαρκτό. Σχεδόν σε όλες τις γλώσσες, εξ όσων γνωρίζω, υπάρχουν οι λεγόμενοι χρόνοι των ρημάτων: παρόν, παρελθόν, μέλλον και οι παραλλαγές τους, και αυτά δεν είναι τίποτα άλλο παρά τεμαχισμένες συμβάσεις μεταξύ ημών, για να συνεννοούμαστε. Όμως η γλώσσα μπορεί να περιγράψει τον ίδιο χρόνο, την υφή του, την ύπαρξη του, μπορεί να τον συλλάβει, και τι σόι χρόνος είναι αυτός;

Το ποίημα «Ο ΧΑΡΤΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ» ξεκινάει με την εξής προμετωπίδα: «αφού αγαπάς μια γυναίκα από χαρτί / είσαι και συ ένας χάρτινος άνθρωπος». Για τον ποιητή αυτής της συλλογής, ο χρόνος για τους ανθρώπους είναι μόνο χάρτινος, δηλαδή αναλώσιμος, ή κάτι που εύκολα σκίζεται, πετιέται, καταστρέφεται. Βεβαίως και υπάρχει και το έξω από εμάς, από τις αισθήσεις μας, το άλλο, το μυστηριώδες του χρόνου γενικότερα, αλλά για εμάς ο χρόνος έχει χάρτινη υφή. Που σημαίνει μια ψευδαίσθηση; Μήπως, κάπως έτσι, μια ψευδαίσθηση είναι όλη η ζωή για τον Καρπούζη ...; Στο ποίημα «Ο ΧΑΡΤΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ / ένα χρόνο μετά», γράφει ο ποιητής: «αφού αγαπάς μία γυναίκα από χαρτί / θυμάσαι κάτι που δεν έζησες ποτέ».

Μια ψευδαίσθηση που τρυπιέται, που φωτογραφίζεται, αλλά δεν δείχνει την παροντική αλήθεια, που δεν ... λέγεται; Ο χρόνος λέγεται, ή μόνο να (τον) αφηγηθούμε μπορούμε;

Σε κάθε περίπτωση στο βιβλίο του πρωτοεμφανιζόμενου ποιητή Γιάννη Καρπούζη έχουμε μια γοητευτική, γλαφυρή, ατμοσφαιρική, όπως ταιριάζει στα βόρεια τοπία που περιγράφει, και ευδιάβατη αφήγηση διάφορων ιστοριών, που μέσα από όλες αυτές, αφενός μεν τίθεται το στοίχημα της στιχοπλοκίας (πως γράφεται ένα ποίημα), στοίχημα που ο Καρπούζης, με την ηρεμία και την σιγουριά ενός όχι πρωτοεμφανιζόμενου, κερδίζει, αφετέρου το φιλοσοφικό ερώτημα που προαναφέρθηκε, κι εκεί ο Καρπούζης δεν θα δώσει οριστική απάντηση. Θα δώσει μόνο μια πιθανή οδό, την δική του οδό, και θα την δώσει καλά: Αυτήν της τέχνης.

Αντώνης Ψάλτης, περιοδικό «Αναγνώστης»